

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Musila a soudců Vladimíra Kůrky (soudce zpravodaje) a Jana Filipa ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **STAVES s.r.o.**, se sídlem Olomouc – Holice, Stará Přerovská 765/4, zastoupené JUDr. Petrem Elšíkem, advokátem se sídlem Olomouc, Sokolská 7, proti rozsudku **Krajského soudu v Ostravě** ze dne 24. 4. 2014, č. j. 74 EC 49/2013-61, za účasti vedlejšího účastníka **INTERGRAM, nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů, o. s.**, se sídlem Praha 1, Klimentská 1207/10, zastoupené JUDr. Jiřím Vlasákem, advokátem se sídlem Praha 7, Jankovcova 1518/2, jako vedlejšího účastníka, takto:

I. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 4. 2014, č. j. 74 EC 49/2013-61, bylo porušeno základní právo stěžovatelky zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Tento rozsudek se zrušuje.

O d ů v o d n ě n í:

I.

1. Ústavní stížností podle ustanovení § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá, aby Ústavní soud pro porušení základních práv a svobod garantovaných v čl. 2 odst. 3, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zrušil v záhlaví označené rozhodnutí obecného soudu, vydané v její občanskoprávní věci.

2. Z ústavní stížnosti, jejích příloh a vyžádaného procesního spisu se podává, že Krajský soud v Ostravě napadeným rozsudkem uložil stěžovatelce (žalované) povinnost zaplatit vedlejšímu účastníku 2 721,80 Kč s úrokem z prodlení a nahradit náklady řízení, a to z titulu bezdůvodného obohacení v režimu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „autorský zákon“). Soud dospěl k závěru, že v provozovně stěžovatelky docházelo „prostřednictvím“ televizoru a radiového přijímače „k veřejné produkci, tj. ke zpřístupňování díla veřejnosti“ v žalovaném období, aniž měla uzavřenou s vedleším účastníkem (žalobcem) licenční smlouvu, v důsledku čehož stěžovatelku stíhá povinnost vydat bezdůvodné obohacení ve smyslu ustanovení § 40 odst. 4 výše označeného zákona. V provozovně žalované se střídají zákazníci, „a proto se jedná o veřejnost“, uvedl soud.

II.

3. Stěžovatelka namítá porušení svých (výše označených) základních práv v důsledku nesprávné aplikace a formalistické interpretace autorského zákona, jakož i soudem projevené libovůle při hodnocení důkazů. Pro projednání ústavní stížnosti, navzdory tomu, že ve sporu jde o bagatelní částku, svědčí podle stěžovatelky přesah jejích vlastních zájmů, jestliže vedlejší účastník obdobnými neoprávněnými nároky postihuje mnoho dalších subjektů, jmenovitě podnikatelů.

4. konkrétně stěžovatelka soudu vytýká, že při aplikaci autorského zákona pominul ustanovení § 30 odst. 1, jakož i § 18 odst. 3, ačkoli v řízení opakovaně uváděla, že radiopřijímač, jehož prostřednictvím mělo k údajné veřejné produkci dojít, je součástí jí nabízeného sortimentu zboží, jeho příležitostný provoz zaměstnancem není mířen na získání hospodářského prospěchu, a vzhledem k vlastnímu předmětu podnikání, jímž je prodej, pronájem a servis stavebních strojů a nástrojů, jí ho ani přinášet nemůže.

5. Dle názoru stěžovatelky soud žalobě vyhověl, ačkoli v řízení nebylo prokázáno, že v její provozovně docházelo k veřejné produkci, v jakém období, a ani že byla užívána díla autorů, které zastupuje vedlejší účastník. S odvoláním na nález Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 3076/13 dovozuje, že tento postup soudu byl protiústavní.

III.

6. Ve vyjádření k ústavní stížnosti Krajský soud v Ostravě odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí.

7. Vedlejší účastník ve svém vyjádření oponuje námitkám stěžovatelky též poukazem na odůvodnění rozhodnutí obecného soudu, a neshledává ani efektivní paralelu s odkazovaným nálezem Ústavního soudu, kterým bylo rozhodnutí obecného soudu zrušeno pro vady důkazní a nedostatek odůvodnění, což v dané věci neplatí.

IV.

8. Vzhledem k tomu, že od ústního jednání nebylo možné očekávat další objasnění věci, Ústavní soud nenařídil jednání (§ 44 zákona o Ústavním soudu). Současně nezasílal vyjádření účastníků řízení k replice stěžovateli, neboť – vzhledem k jejich obsahu – to nepokládal za účelné, a z jejich obsahu nevycházel.

V.

9. Ústavní stížnost je důvodná.

10. Projednávaná věc se v relevantních aspektech identifikuje s tou, v níž Ústavní soud již rozhodl stěžovatelkou dovolávaným nálezem sp. zn. II. ÚS 3076/13 ze dne 15. 4. 2014; to je významné potud, že tam prezentovaný výklad klíčových principů autorského zákona se prosazuje i zde.

11. Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby.

12. Ústavní soud dává konstantně najevo, že tento příkaz platí i pro něj samotného (což se uplatní i ve vztahu k tamnímu odůvodnění důvodů pro otevření ústavněprávního přezkumu, byť jde o věc tzv. bagatelní).

13. V rozhodných částech odůvodnění nálezu sp. zn. II. ÚS 3076/13 Ústavní soud uvedl, že *„[p]ři posouzení toho, zda jsou splněny podmínky pro uzavření licenční smlouvy podle § 12 ve spojení s § 23 autorského zákona, je ... třeba v konkrétním případě zkoumat, zda pro jejich aplikaci jsou splněny podmínky plynoucí z dalších kogentních ustanovení autorského zákona, konkrétně ... § 30 odst. 1, jakož i § 18 odst. 3, podle kterého platí, že sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.... Krajský soud tím, že se omezil pouze na aplikaci § 12 ve spojení s § 23 autorského zákona, aniž přihlédl k dalším úzce souvisejícím právním normám téhož právního předpisu, přestože to účastník řízení namítl, se ve svém výsledku dopustil ústavně nekonformní aplikace a exegese příslušného pramene práva.“*

14. V bodu 24 tohoto nálezu Ústavní soud odkázal i na judikaturu Soudního dvora Evropské unie, jmenovitě rozsudek ze dne 15. března 2012, ve věci C-135/10, Società Consortile Fonografici /SCF/ proti Marco Del Corso /dále též „SCF“) a dále i rozsudky ze dne 2. 6. 2005, Mediakabel, C-89/04, bod 30, ze dne 14. 7. 2005, Lagardère Active Broadcast, C-192/04, bod 31, jakož i ze dne 7. 12. 2006, SGAE (Sociedad General de Autores y Editores de España proti Rafael Hoteles SA), C-306/05, body 37 a 38, a na jejich základě aproboval názor, že „veřejnost“ (při „sdělování“) musí být v každém jednotlivém případě hodnocena z hlediska, zda je „*tvořena blíže neurčeným počtem potenciálních posluchačů a zejména pak dosti vysokým počtem osob*“, a že „*není irelevantní ani výdělečná povaha sdělování ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice o autorském právu*“ (rozsudek ze dne 4. 10. 2011, Football Association Premier League, C-403/08, bod 204). Zdůrazněn je zde (rozsudek SCF výše, bod 91) i požadavek pojímat veřejnost, jíž je sdělení určeno, jako nejen coby cílovou určenou uživatelem, nýbrž stejně tak tu, jež je „*tím či oním způsobem vnímavá vůči jeho sdělení, a nikoli náhodně zachycená*“ (bod 25 nálezu).

15. Posledně uvedené rozvinul Ústavní soud v bodu 26 nálezu citací z rozsudku ve věci SCF (body 97 a 98) jímž dal Soudní dvůr najevo, že „*v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, zubní lékař, který šíří jakožto hudební kulisu zvukové záznamy za přítomnosti svých pacientů, nemůže ani důvodně očekávat, že pouze díky tomuto šíření dojde k nárůstu počtu pacientů jeho kabinetu, ani zvýšit ceny péče, kterou poskytuje. Toto šíření tudíž nemůže mít samo o sobě dopad na příjmy tohoto zubního lékaře. Pacienti zubního lékaře totiž navštěvují kabinet zubního lékaře pouze s tím cílem, aby se jim dostalo péče, přičemž šíření zvukových záznamů k poskytování zubní péče inherentně nepatří. Jejich přístup k některým zvukovým záznamům je pouze nahodilý a nezávislý na jejich přání, závisí na okamžiku jejich příchodu do kabinetu a délce jejich čekání, jakož i na povaze ošetření, které jim je poskytnuto. Za těchto podmínek nelze předpokládat, že by obvyklí pacienti zubního lékaře byli k dotčenému šíření vnímaví“*. Ve vztahu k tamní věci pak Ústavní soud dodal, že „*bezpochyby i tyto závěry mají k projednávanému případu relaci, když prodejna stěžovatelky je*

specializovaným obchodem, a i proto bylo nutno zkoumat, zda šíření zvukových záznamů k prodeji jízdnicích kol a náhradních dílů k nim v případě stěžovatelky „inherentně patří“, expressis verbis, zda veřejnost byla tím či oním způsobem vnímavá vůči provozování rádia prodavačkou zaměstnanou v dané prodejně stěžovatelky, tj. zda vysílání rozhlasového přijímače v prodejně stěžovatelky sloužilo (mohlo objektivně sloužit) jako zvuková kulisa k navození „lepší nákupní atmosféry“, resp. k „nárůstu počtu jejích zákazníků“.

16. Ústavní soud rovněž připomenul (bod 27 nálezu) i komentářovou literaturu tam, kde formulovala názor, že „o sdělování veřejnosti nepůjde v případě, kdy dochází k provozování díla pouze samotnými zaměstnanci v zaměstnání pro sebe, popř. pro úzký okruh svých spoluzaměstnanců, neboť v tomto případě se tak zpravidla neděje za účelem hospodářského či obchodního prospěchu a souvislost s hospodářskou činností zaměstnavatele je zde pouze časová a místní (srov. Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 220 a násl.). S odkazem na řečené pak Ústavní soud uzavřel, že „pro posouzení důvodnosti žaloby před obecným soudem bylo rozhodující, zda stěžovatelka po dobu uvedenou v žalobě provozovala zařízení umožňující sdělování autorských děl veřejnosti (ve smyslu judikatury Soudního dvora), zda k tomuto sdělování autorských děl veřejnosti skutečně docházelo po celou dobu uvedenou v žalobě a zda se jednalo o díla autorů, jejichž práva je oprávněn vedlejší účastník na základě zákona či smlouvy spravovat“.

VI.

17. Je zjevné, že z pohledu těchto – dříve vyjádřených názorů, jimiž je Ústavní soud vázán, jelikož tvořily tzv. rozhodovací důvody – napadené rozhodnutí obecného soudu nemůže obstát.

18. *Za první*, obecný soud ponechal zcela stranou podmínku, negativně vymezenou v bodu 13 shora, že podle § 18 odst. 3 autorského zákona sdělováním díla veřejnosti *není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování*, což se zjevuje očividně především ve vztahu k vytýkanému televizoru, umístěnému na stěžovatelově provozovně; a to zejména proto, že v řízení vyslechnutí svědci vypověděli, že není způsobilý přijímat televizní signál, slouží pouze k přehrávání reklamních CD a DVD, a soudem dovolávaná kontrolní zpráva jej zaznamenala jako televizor „vypnutý“.

19. *Za druhé*, rozhlasový přijímač na provozovně byl sice podle kontrolní zprávy „zapnutý“, to však nezbavovalo obecný soud povinnosti se důsledně zabývat tím, zda jeho provoz byl obrácen „k veřejnosti“, resp. vůči ní zaměřenému „sdělování“, a to soud neučinil, jmenovitě nikoli ve smyslu nároků, vyslovených výše v bodech 14 až 16. Požadavek tam *kvantitavně* určené „veřejnosti“ ve smyslu „vysokého počtu osob“ ponechal soud zcela stranou, nezjišťoval jakkoli frekvenci vstupů zákazníků do stěžovatelčiny provozovny (a tím jejich „počet“) a omezil se na pouhé zjištění, že „v případě příchodu zákazníka je možno hudbu slyšet“. Stejně tak soud pominul i další podstatný znak „veřejnosti“, totiž jejího „*kvalitativního*“ vymezení jako „vnímavé“ k rozhlasové produkci, což logicky implikovalo potřebu uvážení povahy dotčené provozovny, resp. v ní prodávaného zbožího sortimentu („vrtačky a vibrační desky“), a tomu odpovídajícího hodnocení, jaký účinek – ve smyslu *vnímatelnosti* – případná hudební produkce na zákazníky pro takový sortiment „přicházející“ (a *kvůli němu*

v provozovně setrvávající) mohla mít (srov. bod 15 ad poměry ordinace zubního lékaře či prodejny jízdních kol a náhradních dílů k nim). Na to pak navazuje – v rozsudku obecného soudu rovněž chybějící – úvaha, zda a jak hudební produkce z rozhlasového přijímače mohla (byla způsobilá) působit příznivě ve prospěch dosažení stěžovatelčina „přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu“, resp. jak mohl takový prospěch být provozovně stěžovatelky „inherentní“ (srov. ustanovení § 30 odst. 1 autorského zákona).

20. Je již pak – *za třetí* – logické, že neúplnost v právním nazírání vedlo nutně i k neúplnosti v rovině skutkové; jednoduše řečeno, co bylo z pohledu „správného“ právního názoru potřebné, dokazováno v řízení před obecným soudem nebylo. Nelze opomenout ani regulérní výtku, že samo (pouhé) kontrolní zjištění bylo stěží adekvátním skutkovým základem, jestliže proti němu v nikoli nevýznamných souvislostech vystoupili v řízení slyšení svědci (M. V. a M. M.), a obecný soud k vypořádání tím založených disproporcí nepřistoupil.

21. *Za čtvrté*, zcela nepřezkoumatelnou je pak rovněž úvaha obecného soudu ohledně žalobcovy hmotněprávní aktivní legitimace; že nelze podrobit efektivnímu prověření jeho konstatování, že aktivní legitimace je dána proto, že „byla pozitivně řešena v jiných řízeních“, je namístě mít za samozřejmé bez dalšího. V této situaci (nepřezkoumatelného odůvodnění) se pak Ústavní soud k této otázce vyjádřit (vzhledem ke svému subsidiárnímu postavení) sám nemůže, proč – pro potřeby jejího budoucího zodpovězení obecným soudem – nelze než odkázat na odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne ze dne 13. 1. 2015 sp. zn. II. ÚS 2186/14 (dostupném rovněž na adrese <http://nalus.usoud.cz>) se zdůrazněním, že tam vyslovená hlediska se spojují s *týmž* kolektivním správcem, kterým je žalobce v daném řízení, proč – je bude nezbytné mít důsledně na zřeteli.

22. *A za páté*, obdobně nepřezkoumatelný – protože jen všeobecný a odkazující na žalobní návrh – je závěr obecného soudu ohledně výše dovozeného bezdůvodného obohacení, jež mělo na straně stěžovatelky vzniknout; i zde, a z týchž důvodů, může Ústavní soud *pro futuro* jen odkázat na v předchozím ohlášený nálezný sp. zn. II. ÚS 2186/14.

VII.

23. Jestliže za obdobných výkladových poměrů v odkazované věci sp. zn. II. ÚS 3076/13 dospěl Ústavní soud k závěru, že tamní řízení a rozhodnutí trpí nedostatkem spravedlivého procesu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, je evidentní, že totéž hodnocení je nevyhnutelné vztáhnout i k věci nyní posuzované. Jinak řečeno, obecný soud práva stěžovatelky garantovaná ustanovením čl. 36 odst. 1 Listiny v dané věci neochránil rovněž.

24. Ústavní soud – aniž by jakkoli předjímal konečný výsledek řízení – proto shledal ústavní stížnost opodstatněnou, podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jí vyhovět a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadený rozsudek obecného soudu zrušil.

VIII.

25. Stěžovatelčinu návrhu, aby jí proti vedlejšímu účastníku byla přiznána náhrada nákladů řízení, však Ústavní soud nevyhověl; pro řízení před Ústavním soudem totiž platí zásada, že náklady řízení si hradí účastníci sami, a byť ustanovení § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu otevírá možnost rozhodnout o nákladech jinak, lze tak učinit jen „v odůvodněných případech“, tj. v případech mimořádných. Ani stěžovatelka neuvádí, na základě jakých okolností by podle jejího názoru měl Ústavní soud v její věci spatřovat případ právě takový.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. května 2015

Jan Musil
předseda senátu